

Beoefening sport en spel al rond eeuwwisseling in zwang

Het begrip "Vrije Tijd" is nog niet zo heel erg oud. Vroeger – ik praat nu over de tijd dat er nog geen fabrieken bestonden – verrichtte men het werk thuis. Werk en verpozing waren niet duidelijk van elkaar gescheiden. De moderne techniek heeft bedrijven geschapen. Deze moeten beschikken over perfecte machines en een nog perfectere organisatie om met goedgeschoolde mensen economisch te kunnen draaien.

In lang vervlogen tijden vermaakten de mensen rond Enschede zich onder meer nog met hanengevechten. Om de gevederde vrienden wat strijdlustiger te maken werd hen jenever toegediend en peper tussen de veren gestrooid. Diervriendelijk kon dit vermaak echter niet genoemd worden.

Strengere bepalingen betreffende de werktijden werden noodzakelijk. De rest van de tijd werd "vrije tijd".

De zo verkregen uren bracht men niet alleen thuis door: daar had men immers "niets te doen". Het stukje land dat men bezat was wel een keer omgespit en bebouwd, zodat aardappelen en boerenkool vanzelf konden groeien.

Bloementuintjes had men nog niet. Het is daarom geen wonder, dat de arbeidersbevolking elders vertier zocht en vond.

Een beschrijving van deze pogingen de vrije tijd te vullen zal menig blad kunnen beslaan. Helaas zullen dit niet altijd eervolle pagina's in de geschiedenis van de arbeiders zijn.

Kaartspelen

Toch werd er in de tweede helft van de vorige eeuw – lang voordat "koning voetbal" kwam opdagen – door onze voorouders aan sport en spel gedaan. De verschillende soorten van kaartspelen zullen we maar buiten beschouwing laten. De leden van allerlei kaartclubs houden de traditie hoog, al kaarten ze nu om worst en andere etenswaren en niet meer om borrels.

Hanengevecht

Geheel verdwenen is thans gelukkig het hanen bijten.

Vroeger had menigeen bij zijn kippen een bijzonder goede haan, die met veel zorg tot kempaan afgericht werd.

In de vrije tijd – meestal op een zondagmorgen – kwam men dan in een café bij elkaar. Men liet de pluimveeheren op elkaar los. Deze beten en takelden elkaar dan tot groot vermaak van de aanwezigen danig toe. Men vond dit opwindend. Op de uitslag van het gevecht werden weddenschappen afgesloten en prijzen uitgelooft. Zo wist men de haan b.v. door hem een paar druppels jenever te laten drinken bijzonder strijdlustig te maken. Een ander strooide zijn haan wat peper in de veren, waarmee hij zijn tegenstander dan verblindde. Over de vaak ergerlijke staaltjes van dieren mishandelingen zullen we het hier niet hebben. Aan deze "vrijetijdsbesteding" zal men menig uurtje "plezier" beleefd hebben. Soms heeft men

er ook wel een "stuiver" bij verdiend, die dan weer in drank omgezet werd. Bittere teleurstellingen bleven echter evenmin uit als de haan, waarop men zoveel hoop gevestigd had en waarmee men zoveel "eer" wilde inleggen, voor de tegenstander op de loop ging of zelfs dood gebeten werd, zodat hij slechts nog voor de soep geschikt was.

Klootschieten

Een andere veel beoefende sport was het welbekende klootschieten. We beelden hier een foto af van een groepje mensen uit Glanerbrug, dat lang geleden daar ergens in de heide deze sport beoefende. Dat er een lange pijp, ook wel trekharmonica bij te pas kwam, tekent de sfeer wel duidelijk. De inzet van dit spel – de fles jenever – staat voor de stok op de grond.

Overigens was het niet altijd en overal toegestaan kloot te schieten. In de Enschedesche Courant van 22 februari 1872 vond ik een notitie, dat twee inwoners van Enschede elk een boete van f 3,- kregen, omdat zij in de gemeente Lonneker met "Houten ballen" gegooid hadden.

Verder werd mij verteld dat de burgemeester van Enschede op een zondagmorgen met begeleiding van een agent het klootschieten op de Hengelosestraat – het doel was de Broeierd – ging bekijken. Bij "toeval" werd hij aan het hoofd getroffen. Dit was aanleiding om deze vrijetijdsbesteding te verbieden.

W.F. Schweizer

Vroeger was ook in Glanerbrug het klootschieten een veel beoefende sport. Met pijp aan en hoed op en vergezeld van een harmonicaspeler stelden de deelnemers zich bij het begin van de wedstrijd op achter de stok, die als startlijn gold. De twee jongemannen in hemdsmouwen zonder hoed midden in de groep hebben de kloot al in de rechterhand om de eerste worp te doen.